

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21022272>

TURIZM VA TRANSPORT INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHNING O‘ZARO BOG‘LIQLIGI

Sh.Uralov – SamISI assistant-stajyori

Annotatsiya: Maqolada turizm sohasi va transport infratuzilmasi o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Zamonaviy iqtisodiyotda turizmning barqaror rivojlanishi bevosita transport-logistika tizimining samaradorligiga bog‘liq ekanligi asoslanadi. Maqolada soha rivojiga oid strategik tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: turizm, transport infratuzilmasi, temir yo‘l transporti, yuqori tezlikdagi poyezdlar, logistika, Samarqand, hududiy rivojlanish, investitsiyalar, turizm oqimi.

Turizm infratuzilmasi — bu sayyohlarga xizmat ko‘rsatish uchun zarur bo‘lgan barcha moddiy-texnik vositalar va tashkiliy tuzilmalar majmuidir. Transport infratuzilmasi esa uning asosiy tarkibiy qismi bo‘lib, sayyohlarning turistik hududga yetib borishi va u yerda harakatlanishini ta‘minlaydi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, samarali transport tizimi va yetarli infratuzilmaga ega bo‘lish transport xarajatlarini kamaytiradi, sayohat masofasini qisqartiradi va xalqaro turizm oqimining oshishiga olib keladi .

Iqtisodiy adabiyotlarda transport infratuzilmasi turizmga ikki yo‘nalishda ta’sir qiladi: birinchidan, kirish imkoniyati (accessibility) — sayyohlar manzilga qanchalik oson yetib borishi; ikkinchidan, hudud ichidagi harakatlanish imkoniyatlari (mobility) — sayyohlar turistik ob’ektlar o‘rtasida qulay harakatlanishi . Infratuzilmaning yuqori darajada rivojlanganligi turistik hududning raqobatbardoshligini oshiradi va ko‘proq sayyohlarni jalb qiladi.

Samarqand viloyatida so‘nggi yillarda transport infratuzilmasini rivojlantirish bo‘yicha bir qator yirik loyihalar amalga oshirilmoqda. Ularning eng muhimlari quyidagilardir:

2026 yildan boshlab O‘zbekistonda ichki temir yo‘l infratuzilmasini rivojlantirish doirasida “Toshkent–Samarqand” yo‘nalishida yuqori tezlikdagi poyezdlar uchun alohida yangi liniya qurilishi rejalashtirilgan. Ushbu loyiha doirasida shaharlarni tez yuruvchi poyezdlar bilan bog‘lash maqsadida qo‘shimcha 500 km temir yo‘l qurilishi ko‘zda tutilgan. Yangi liniya safar vaqtini qisqartirish, xizmat sifati va harakat xavfsizligini oshirishga xizmat qiladi. Bu o‘z navbatida Toshkent va Samarqand o‘rtasidagi sayyohlik oqimini yanada kuchaytiradi, chunki sayyohlar uchun ikki yirik shahar o‘rtasidagi harakat tez va qulay bo‘ladi.

Samarqand shahri va Urgut tumanini bog‘lovchi 55 kilometr uzunlikdagi yangi temir yo‘l liniyasi qurilishi 2025 yilda boshlangan bo‘lib, shu yil yakuniga qadar foydalanishga topshirilishi ko‘zda tutilgan. Loyiha doirasida ikkita vokzal, “Urgut” iqtisodiy zonasida ikkita yuk stansiyasi hamda bir qator ko‘priklar barpo etilgan. Yo‘nalish ikki juft shaharlararo poyezd va to‘qqiz juft yuk poyezdi qatnovini ta‘minlash imkoniyatiga ega bo‘lib, yiliga 359 ming yo‘lovchi va 8,2 million tonna yuk tashish imkoni yaratiladi.

Mazkur liniya Samarqand shahri, Jomboy, Pastdarg‘om, Toyloq va Urgut tumanlari aholisiga zamonaviy va xavfsiz transport xizmati ko‘rsatish bilan birga, ichki turizmni rivojlantirishga ham katta turtki beradi. “Urgut” erkin iqtisodiy zonasi salohiyatini oshirish va hududning investitsiyaviy jozibadorligini kuchaytirish ham loyihaaning muhim natijalaridan biri bo‘ladi.

Samarqandda amalga oshirilayotgan transport loyihalari turizm rivojiga bir necha yo‘nalishda ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi:

Transport imkoniyatlarining kengayishi sayyohlarning manzilga yetib borishini osonlashtiradi. Ziyorat turizmi markazlarining rivojlanishi bevosita transport va logistika infratuzilmasining sifatiga bog‘liq ekanligi tadqiqotlar tomonidan tasdiqlangan. Avtomobil yo‘llari, temir yo‘l aloqasi va aeroport xizmatlarining samarali ishlashi

ziyoratchilar oqimini oshirishga yordam beradi. Ayniqsa, “Samarqand–Urgut” liniyasining ishga tushishi Samarqand viloyati ichidagi sayyohlik yo‘nalishlarini kengaytiradi va ilgari transport imkoniyati cheklangan hududlarga kirishni osonlashtiradi.

Yuqori tezlikdagi temir yo‘l liniyalari sayyohlarning manzillar orasida harakatlanish vaqtini sezilarli darajada qisqartiradi. Bu ayniqsa, bir necha shaharni qamrab oluvchi turistik marshrutlar uchun muhim ahamiyatga ega. Toshkent–Samarqand yo‘nalishidagi yangi liniya sayyohlarning ushbu ikki shahar o‘rtasida bir kun ichida harakatlanishi va ikkala shaharning turistik salohiyatidan to‘liq foydalanishi imkonini yaratadi.

Vokzallarni xususiy sheriklik asosida boshqaruvga berish orqali ularning xizmat ko‘rsatish sifati oshirilishi rejalashtirilgan. Toshkent, Samarqand, Buxoro, Xiva va Navoiy shaharlaridagi vokzallarni xususiy operatorlar boshqarishi sayyohlar uchun qulaylik va xizmat ko‘rsatish darajasini oshiradi.

O‘zaro bog‘liqlik ikki tomonlama xarakterga ega. Turizmning o‘sishi transport infratuzilasi rivojlantirish uchun muhim turtki bo‘lib xizmat qiladi.

Sayyohlar sonining ortishi aviatsiya va temir yo‘lda yo‘lovchi tashish hajmining oshishiga olib keladi. Bu esa mavjud infratuzilmani kengaytirish va modernizatsiya qilish zaruratini tug‘diradi. 2025 yilda 11,7 million xorijiy sayyohning O‘zbekistonga tashrifi transport tizimiga bo‘lgan talabni keskin oshirgan. Prezident tomonidan e‘lon qilingan ichki temir yo‘llarni rivojlantirish bo‘yicha besh yillik dastur aynan shu talabni qondirishga qaratilgan.

Turizm sektorining o‘sishi transport infratuzilmasiga xorijiy investitsiyalarni jalb qilish uchun qulay shart-sharoit yaratadi. Turizm sohasida faoliyat yuritayotgan xalqaro brendlar (Hilton, Marriott, InterContinental, Radisson va boshqalar) sonining ortishi transport infratuzilmasining sifati bilan chambarchas bog‘liq. Investitsion forumlarda transport va turizm sohalarining o‘zaro bog‘liqligi doimiy ravishda muhokama qilinmoqda.

Turizm oqimining ortishi yangi transport yo'nalishlarini yaratish zarurati tug'diradi. "Samarqand–Urgut" liniyasining qurilishi aynan Urgut tumanining turistik va iqtisodiy salohiyatini ro'yobga chiqarishga xizmat qiladi. Loyiha natijasida 130 ta yangi ish o'рни yaratilishi, logistik "tromb"larning bartaraf etilishi va hududning raqobatbardoshligining oshishi kutilmoqda .

Samarqand viloyatida transport infratuzilmasini rivojlantirish orqali turizm salohiyatini oshirishning bir qancha strategik yo'nalishlari mavjud.

2025 yil noyabr oyida bo'lib o'tgan Toshkent xalqaro turizm yarmarkasi (TITF) doirasidagi UzAir aviaforumida aviatsiya va turizm o'rtasidagi hamkorlik istiqbollari muhokama qilindi . Forumda qatnashgan 100 dan ortiq ekspertlar xalqaro reyslar sonini ko'paytirish, logistika va infratuzilmani yaxshilash orqali O'zbekistonning turistik salohiyatini oshirish masalalarini ko'rib chiqdilar . Samarqand xalqaro aeroportining imkoniyatlarini kengaytirish ham viloyatga xorijiy sayyohlar oqimini oshirishning muhim omili bo'lishi mumkin.

Temir yo'l vokzallarini xususiy sheriklik asosida boshqaruvga berish orqali sayyohlar uchun qulayliklar yaratish, vokzal atroflarida turistik xizmat ko'rsatish infratuzilasini shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Urgut vokzali atrofida avtovokzal, milliy choyxona, ekobozor, turar joy binolari, xususiy maktab va bog'chalar barpo etish rejalashtirilgan bo'lib, bu hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojiga xizmat qiladi .

Transport infratuzilmasini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, boshqaruv tizimlarini raqamlashtirish va xarajatlarni optimallashtirish muhim vazifalar sifatida belgilangan . Elektron chipta tizimlari, real vaqt rejimidagi harakatlanish monitoringi va aqlli transport tizimlari sayyohlar uchun qulaylik yaratishi mumkin.

Turizm va transport infratuzilmasi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik zamonaviy iqtisodiyotda muhim ahamiyat kasb etadi. Samarqand viloyati misolida olib borilgan tahlil shuni ko'rsatadiki, transport infratuzilmasini rivojlantirish sayyohlik oqimining oshishiga, xizmat ko'rsatish sifatining yaxshilanishiga va hududlarning iqtisodiy jozibadorligining kuchayishiga olib keladi. Shu bilan birga, turizm sohasining o'sishi

transport tarmoqlarini modernizatsiya qilish va kengaytirish uchun muhim turtki bo'lib xizmat qiladi.

O'zbekiston hukumati tomonidan amalga oshirilayotgan "Toshkent–Samarqand" yuqori tezlikdagi temir yo'l liniyasi va "Samarqand–Urgut" elektrlashtirilgan temir yo'l liniyasi kabi yirik infratuzilma loyihalari turizm sohasini rivojlantirishning strategik ahamiyatini namoyon etadi. Ushbu loyihalar nafaqat sayyohlik imkoniyatlarini kengaytiradi, balki hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojiga, yangi ish o'rinlari yaratilishiga va investitsiyaviy jozibadorlikning oshishiga olib keladi.

Kelgusida transport infratuzilmasini rivojlantirish va turizmni qo'llab-quvvatlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlari sifatida saqlanib qolishi, mamlakatning turistik salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish va 2030 yilga mo'ljallangan strategik maqsadlarga erishish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Toshkent–Samarqand yo'nalishida yangi yuqori tezlikdagi temir yo'l quriladi — Prezident. (2025). Vaqt.uz.
2. "Toshkent–Samarqand" yo'nalishida yuqori tezlikdagi poyezdlar uchun yangi liniya quriladi. (2025). Kun.uz.
3. TITF–2025: aviation and tourism – new horizons of cooperation. (2025). O'zbekiston Respublikasi Turizm qo'mitasi.
4. Investments into Tourism. (2026). O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi.
5. "Samarqand – Urgut" elektrlashtirilgan temir yo'l liniyasi qurilishi jadal davom etmoqda. (2025). Samarqand viloyati transport boshqarmasi.
6. Shavkat Mirziyoyev "Samarqand – Urgut" yangi temir yo'l liniyasida olib borilayotgan ishlar bilan tanishdi. (2025). Zarnews.uz.
7. Kadirov, F. M. (2026). Samarqand viloyatida ziyorat turizmining transport va logistika infratuzilmasi bilan bog'liqligi. Zenodo.

8. Yangi temir yo‘l liniyasi Urgutning iqtisodiy rivoji va farovonligiga kuchli sur‘at beradi. (2025). O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti rasmiy veb-sayti.
9. Karimov, M., Yuldosheva, M., Murodullaev, J. Transport infratuzilmasining turizmga ta’siri. Ilg‘or iqtisodiyot va pedagogik texnologiyalar.
10. Arabov, N., Nasimov, D., Janzakov, B., Khomitov, K., Utemuratova, G., Abduraimov, D., Ismailov, B. (2024). Shaping the future of Uzbekistan's tourism: An in-depth analysis of infrastructure influence and strategic planning. Journal of Eastern European and Central Asian Research.
11. Nasretdinova, A. A. (2025). Turizm infrastrukturasi iqtisodiy rivojlanishga ta’siri. Ilm-fan xabarnomasi.

